

KORKEASTI KOULUTETUT MAAHANMUUTTAJANAISET TARVITSEVAT YKSILÖLLISEMPIÄ TYÖVOIMAPALVELUITA

Tässä politiikkasuosituksessa kerromme toimenpiteistä, joilla työvoimapalveluita järjestävät tahot voivat edistää korkeasti koulutettujen ulkomaalaistaustaisten naisten työllistymistä.

Kyseisellä työnhakijaryhmällä on paljon osaamispotentiaalia, joka tällä hetkellä jää käyttämättä työnhakijoiden itsensä, erilaisten organisaatioiden sekä suomalaisen yhteiskunnan tappioksi.

Asiakkaiden näkökulma työllistämispalveluihin

Tutkimuksessamme tarkastelemme maahanmuuttajataustaisten, korkeasti koulutettujen naisten kokemuksia työnhakijoina.

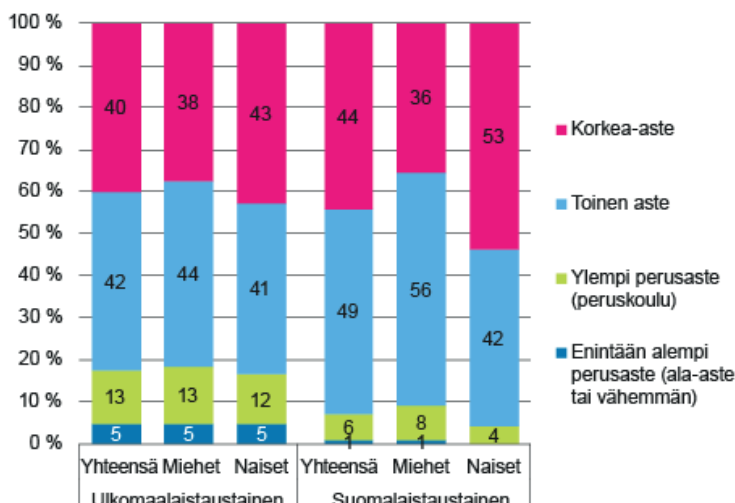
Haastatteluihin osallistuneet naiset ovat muuttaneet Suomeen työn, opiskelun tai perheen vuoksi, ja he ovat kotoisin eri puolilta Eurooppaa (myös Venäjältä). He hakevat aktiivisesti töitä, mutta kokevat tilanteensa vaikeaksi. Erityisen haastava tilanne on silloin, kun yhden henkilön kohdalle osuu monia työllistymistä hankaloittavia asioita.

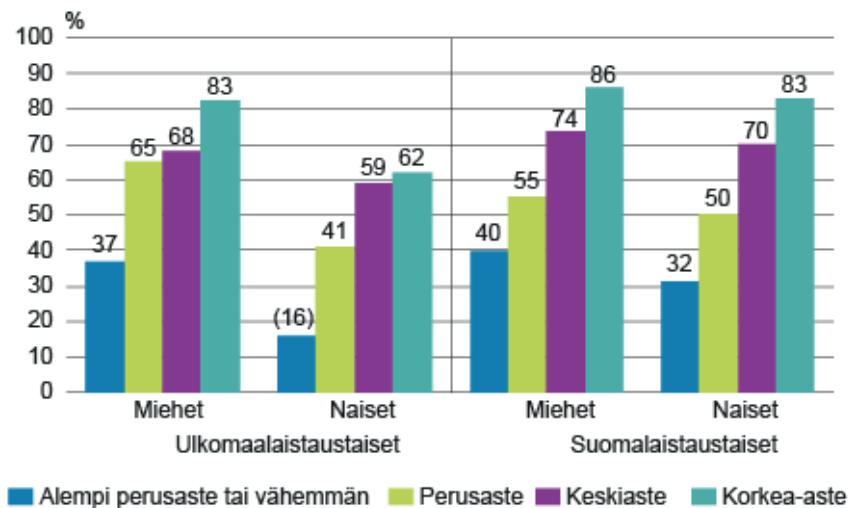
- Maahanmuuttajataustainen työnhakija tulee kohdata ennen muuta osajana, ei ensisijassa ”maahanmuuttajana”.
- Työnhakijoiden näkökulma on tärkeä nyt, kun työnvälityspalvelut ovat muutoksessa maankuntaudistuksen myötä.
- Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että pienten lasten äitejä ei syrjäytettäisi suomen kielen opinnoista kannustamalla heitä jättämään kotiin.
- Korkeasti koulutettujen ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyyden parantaminen edellyttää nykyistä yksilöllisempiä työllisyyspalveluita.

Tällaisia ovat esimerkiksi ulkomaalaistaustaisuus ja yksinhuoltajuus tai muu hoivavastuiden kasautuminen naiselle. Lisäksi tutkimuksestamme käy ilmi, että ulkomaisten tutkintojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyviä prosesseja tulee kehittää edelleen.

Kuvio 1. Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen ja suomalaistaustaisen 25–54 väestön koulutusrakenne sukupuolen mukaan vuonna 2014, % (pl. koulutustieto tuntematon). Lähde: Tilastokeskus, THL ja Työterveyslaitos: Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. (2015)

Monilla ulkomaalaistaustaisilla naisilla on korkea koulutustausta. Kuitenkin ulkomaalaistaustaiset toimivat useammin työntekijäammateissa kuin suomalaistaustaiset, harvemmin asiantuntija-ammateissa.

Kuvio 2. Työllisyysaste koulutusasteen, sukupuolen ja syntyperän mukaan, 20–64-vuotias väestö vuonna 2014, %. Lähde: Tilastokeskus, THL ja Työterveyslaitos: Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. (2015)

Ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste on suhteellisen matala. Näin on siitä huolimatta, että he hakevat töitä hyvin aktiivisesti. Ulkomaalaistaustaisilla korkea-asteen koulutus ei kohenna työmarkkina-asemaa samoin kuin suomalaistaustaisilla.

TE-toimiston palveluissa parannettavaa

Tutkimukseen osallistuneilla naisilla oli erittäin vaihtelevia kokemuksia TE-toimistojen palveluista. Useat kokivat saaneensa apua, mutta monella oli myös erittäin negatiivisia kokemuksia.

Negatiivisimmat kokemukset olivat:

- Haastateltava menetti kotoutumistuen, kun työvoimaneuvoja kehotti häntä keskittymään pienen lapsensa hoitoon, ja työnhakuun palatessaan hän ei enää saanut kotoutumisrahaa kielikursseihin tai muuhun työllistymistä edistävään koulutukseen. Naisia auttavissa järjestöissä on huomattu, että tämä on yksi kipupiste ulkomaalaistaustaisten naisten kotoutumisessa.
- Useammalla haastateltavalla oli vahva kokemus siitä, että minkäänlaista apua ei TE-toimistosta ollut saatavilla. Oma virkailija esimerkiksi ilmoitti, ettei osaa auttaa ”maahanmuuttajia” ja ohjasi henkilön toiselle neuvojalle, johon työnhakija ei kuitenkaan saanut yhteyttä lukuisista yrityksistä huolimatta.

Tästä näkökulmasta on todettava, että TE-toimisto ei kaikilta osin pysty tarjoamaan lain edellyttämiä palveluita työnhakijoille.

Negatiivisina koettiin myös:

- TE-toimiston tietojärjestelmän jäykkyys ja epäloogisuus
- eri virkailijoiden antamat erilaiset ohjeet ja siitä syntyvä epävarmuus
- yksilöllisen ohjauksen puute erityisesti digitaalisessa, mutta myös kasvokkain saadussa palvelussa.

Kaikki haastateltavat kokivat kolmannen sektorin tarjoaman työllisyyttä edistävän toiminnan huomattavasti paremmaksi kuin TE-toimiston palvelut. Järjestön toiminnassa he kokivat tulleen nähdyksi ja kuulluksi, päinvastoin kuin TE-toimistossa usein tapahtui. Haastateltavat kokivat saaneensa järjestöstä yksilöllistä neuvontaa.

Päättäjille – toimenpide-ehdotukset

- TE-toimistossa annetaan työvoimaneuvojille selkeämmät ohjeet kotoutumistukeen liittyen.
- TE-toimiston digitaalisten palvelujen kehittämistä jatketaan yhteistyössä käyttäjien kanssa, ja erilaiset käyttäjäryhmät otetaan mukaan kehitystyöhön. Digitaalisia palveluja inhimillistetään esimerkiksi video-ohjeistuksen avulla, ja videoita tehdään selkosuomella.
- Kaikilla yhteiskunnan tasoilla työnhakija kohdataan ennen muuta osaajana ja potentiaalisena työntekijänä, eikä ensisijaisesti ”maahanmuuttajana”.

Näin tutkimus tehtiin:

Laadullisen tutkimuksemme aineisto koostuu korkeasti koulutettujen maahanmuuttajanaisten haastatteluista, asiantuntijahaastattelusta sekä etnografisesta materiaalista. Haastateltavilla on kokemuksia sekä TE-toimiston että kolmannen sektorin tarjoamista työllistämiseen tähtäävistä palveluista.

Lisätietoja:

Tytti Steel & Marjut Jyrkinen (etunimi.sukunimi@helsinki.fi), Helsingin yliopisto, WeAll-hanke (weallfinland.fi)

Steel, T. & Jyrkinen, M. (2017): Searching for employment: highly educated immigrant women and combined capabilities. Research on Finnish Society Vol. 10 (2017), 35–42.

Lähteet:

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Nieminen, T., Sutela H., & Hannula U. (2015): Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus.

Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA)
Strategisen tutkimuksen konsortiohanke
Suomen Akatemia
www.utu.fi/tita

